

OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

TIETOTEKNIikka

TAUSTA

Kuopion kansalaisopiston tietotekniikan opetus pohjautuu yleisellä tasolla opiston strategiassa esitettyihin toiminta-ajatukseen, visioon ja arvoihin.

Tietotekniikan kurssien suunnittelu, tarjonta ja toteutus noudattavat valtakunnallisia koulutuspoliittisia linjauksia aikuisten tietotekniikan opetuksessa sekä Kuopion kaupungin strategiassa. Elinympäristömme muuttuu ja teknologisoituu nopeasti, mikä muuttaa tapojamme oppia sekä etsiä ja omaksua tietoja ja taitoja. Tietotekniikasta on tullut erottamaton osa arkeamme.

TAVOITE

Kansalaisopiston tietotekniikan opetuksen tavoitteena on antaa valmiuksia digitaalisten taitojen ja tietotekniikan eri aihealueiden oppimiseen sekä uuden tekniikan hyödyntämiseen. Lisäksi opetuksen tavoitteena on antaa kaikille mahdollisuus tutustua tietokoneisiin ja niiden hyväksikäyttöön sekä ylläpitää tietotekniikan taitojaan jokapäiväisessä elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijoita rohkaistaan kriittiseen ja rohkeaan, mutta ennakkoluulottomaan suhtautumiseen nopeaa digitaalisuuden ja tekniikan kehitystä kohtaan.

Kansalaisopiston velvollisuutena on tukea sitä, että jokainen saa yhtäläiset mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen ja myös niiden taitojen kehittymiseen, joita yhteiskunnan digitalisoitumisessa tarvitaan.

OPETUKSEN SUUNNITTELU

Kurssit suunnitellaan opiskelijälähtöisesti vastaavan suunnittelijan ja opettajien yhteistyönä. Suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden toiveet ja pedagogisessa arvioinnissa saadut palautteet, opettajilta saadut palautteet sekä ainealueen yleinen kehitys.

OPETUKSEN SISÄLTÖ

Opetuksessa painotetaan teknisten perusvalmiuksien ja erilaisten sovellusohjelmien hallintaa sekä tietoliikenteen käytön tuntemusta. Lisäksi pohditaan tietotekniikan hyväksikäyttöä yleensä ja rohkaistaan kriittiseen mutta ennakkoluulottomaan suhtautumiseen nopeaa informaatioteknologian kehitystä kohtaan.

Kaikessa opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikkaa.

Eri kohderyhmät

Kursseille voivat osallistua kaikenikäiset ja –tasoiset tietotekniikan oppimisesta kiinnostuneet opiskelijat. Kursseja tarjotaan opiston toiminta-alueen aikuisille tasapuolisuuden periaatteen mukaisesti, ottaen huomioon eri kohderyhmien erilaiset opiskelutarpeet: harrastetavoitteinen sekä työelämän tarpeista lähtevä koulutus. Opintoneuvonnan avulla opiskelijat pyritään ohjaamaan heidän taitotasoilleen parhaiten sopiviin ryhmiin, kulloinkin tarjolla olevan kurssiohjelman mukaisesti.

Pääkohderymänä ovat työikäiset aikuiset ja seniorit. Myös muille ikäryhmille, nuorille ja lapsille, järjestetään kursseja kysynnän mukaan.

Kurssimuotoja kehitetään ja uusia toteutustapoja etsitään, kursseja pyritään mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan myös yhteistyössä toisten ainealueiden kanssa. Digitaalisuuden mahdollisuuksia hyödynnetään eri aineisiin sisältyvin tavoin.

Esteettömyys tietotekniikan kurssien tarjonnassa ja toteutuksessa

Tietotekniikan kurssien suunnittelussa, tarjonnassa ja toteutuksessa sovelletaan opiston yleisiä esteettömyyteen liittyviä periaatteita, ainealueen erityispiirteiden ja opettajaresurssien asettamien käytännön puitteiden mukaisesti. Kurssit on tarkoitettu itsenäiseen työskentelyyn kykeneville opiskelijoille.

Opetuksessa käytettävien laitteiden ja välineiden asetukset määritellään niin että ne mahdollisimman hyvin soveltuvat erilaisten opiskelijoiden käyttöön. Kurssien opetuskieli on suomi, ellei toisin ilmoiteta. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden toivotaan keskustelevan vastaavien suunnittelijoiden kanssa ennen opiskelun aloittamista, jotta opiskelijalle voitaisiin järjestää kurssitarjonnan ja käytettävissä olevien resurssien puitteissa mahdollisimman sopiva vaihtoehto.

TOTEUTUSTAVAT

Kurssitarjonta

Kurssit jakaantuvat:

- Peruskursseihin, joilla tutustutaan laitteisiin ja käyttöjärjestelmään sekä sovellusohjelmiin peruskäyttäjätasolla.
- Jatkokursseihin, joilla perehdytään tekniikkaan ja sovellusohjelmiin syventävällä tehokäyttäjätasolla.
- Erityiskursseja, joilla perehdytään tiettyyn ainealueeseen, kuten ohjelmointiin tai sosiaaliseen mediaan.
- Osa kursseista on tarkoitettu senioreille, joilla opetuksen eteneminen on verkkaisempaa.
- Yrityksille ja yhteisöille sekä erilaisiin hankkeisiin räätälöidään heidän omiin tarpeisiinsa sopivia kursseja.
- Kursseja on eri aikoina: päivä- ja iltakursseja, viikonloppukursseja
- Kursseja on eripituisina: lyhytkursseja, päiväkursseja ja pitempikkeitä.

Lähiopetuksen lisäksi tietotekniikkaa voi opiskella myös verkkokursseilla.

Tilat ja välineet

Oppimisympäristöt ovat niitä tiloja, paikkoja, yhteisöjä ja toimintakäytänteitä, joissa oppiminen tapahtuu. Tietotekniikan kurssit pyritään toteuttamaan nykyaikaisissa ja teknisesti hyvin varustelluissa luokissa. Opetuksessa käytettävät ohjelmistot ja laitteet pyritään pitämään mahdollisimman ajanmukaisina ja toimivina. Yhtälailla opettajille mahdollistetaan tarvittavat laitteet ja lisätarvikkeet monipuolisen opetuksen mahdollistamiseksi.

Kestävän kehityksen mukaisesti paperimonisteiden sijaan hyödynnetään digitaalisuuden, pilvipalveluiden, sovelluksien ja sähköisten materiaalien tuomia mahdollisuuksia.

Lähiopetuksen oppimisympäristöjen lisäksi verkko-oppimisympäristöt (mm. Peda.net ja tätä tukevat avoimet sosiaalisen mediat ympäristöt) mahdollistavat yksilölliset oppimispolut ja vahvistavat opiskelijan kykyä ottaa vastuuta omasta oppimisestaan.

Opettajat

Opettajat ovat opiston tärkein voimavara. Lähtökohtana on, että kurssien korkeatasoinen toteuttaminen kiinnostaa opettajaa hakeutumaan opiston työntekijäksi. Opiston kannalta on tärkeää saada opettajat sitoutumaan pitempiaikaiseen työsuhteeseen. Vastuusuunnittelija toimii opettajien tukihenkilönä opetukseen ja kurssien käytännön toteutukseen liittyvissä asioissa. Uusien kurssien suunnittelu tapahtuu vastaavien suunnittelijoiden ja opettajien yhteistyönä.

Opettajien digitaalisen osaamisen vahvistamisella tuetaan välillisesti myös digitaalisen kansalaisuuden rakentamista kaiken ikäisille. On tärkeää, että jokainen saa yhtäläisesti innostavia kokemuksia mielekkään soveltamisen kautta.

OPETUKSEN TOTEUTUS

Opetusta annetaan pääasiassa kurssimuotoisesti. Opetus on etukäteen suunniteltu. Opetuksessa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden erilaisiin tapoihin käsitellä asioita.

Opetuksen peruseriaatteita ovat:

- opettajan ja oppilaan vuorovaikutus
- yhteistoiminnallinen oppimis- ja opettamisnäkemys
- eri oppimistapojen hyödyntäminen

ARVIOINTI

Kurssien, opetuksen ja toiminnan korkea laatu on kansalaisopiston tärkeä strateginen tavoite. Jotta kehittymistä ja kehittämistä voidaan ohjata, tarvitaan dokumentoitua tietoa opetuksen ja toiminnan tasosta. Säännöllinen ja monisuuntainen arviointi on opetuksen kehittämisen ydin. Tämän vuoksi arviointia toteutetaan eri tasoilla. Tietotekniikassa arviointi kohdistetaan opetussuunnitelman sisältöön, opetuksen sisältöön ja toimivuuteen, opettajien osaamiseen sekä opetuksen käytössä oleviin resursseihin ja toimitiloihin. Arvioinnissa hyödynnetään määrällisiä ja laadullisia mittareita arviointiaineiston keräämisen apuna. Laadullisessa arvioinnissa tarkastellaan opiskelijoiden oppimista ja kuormitusta,

tietotekniikan opetussuunnitelman perustehtävän ja tavoitteiden relevanssia, kurssien rakennetta kokonaisuutena, opetusmenetelmiä sekä opetusresursseja. Määrällisessä arvioinnissa arvioidaan kurssille osallistuvien opiskelijoiden määrää ja ainealueen tuntimäärän kehitystä kaupunki- ja maaseutualueella.

Arviointityön tavoitteena on ohjata, motivoida ja kannustaa opiskelijaa sekä kehittää tämän valmiuksia itsearviointiin. Tietotekniikassa arviointi kohdistuu myös tulevaisuudessa tarvittaviin osaamisiin ja yksi arvioinnin tehtävistä on vahvistaa näitä osaamisia ja ohjata opiskelijaa oman osaamisensa jatkuvaan itsearviointiin

Oppimisen arviointi

Opettaja arvioi opetustilanteen yhteydessä ryhmän ja yksilöiden edistymistä ja tekee tarvittavat muutokset opetuksen toteuttamiseen. Opiskelijalle annetaan palautetta, joka perustuu opiskelijan työskentelyn havainnointiin ja arviointiin oppimisprosessin aikana. Opettaja antaa positiivista ja kannustavaa palautetta opiskelijoille ja tukee heidän oppimisprosessiaan ja itseohjautuvuutta. On tärkeää, että opiskelija saa kannustavaa palautetta oppimisestaan ja kokee opiskelemaisensa sisällöt itselleen merkityksellisinä.

Opiskelijapalaute

Opiskelijapalaute on tärkeä opetuksen arvioinnin väline. Palautetta kerätään säännöllisesti kirjallisena ja suullisena. Kurssikohtaista pedagogista arviointia toteutetaan lukuvuosittain marraskuussa ja tarvittaessa huhtikuussa. Tavoitteena on kehittää ja vaikuttaa oppilaitoksen pedagogiseen toimintaan. Pedagogiikan arviointia käytetään seuraavan lukuvuoden suunnittelun ja tuntiopettajien kanssa käydyn keskustelun pohjana vuoden alussa. Arvioinnin vuosittaisena haasteena on motivoida opiskelijoita antamaan palautetta, jotta vastaajia olisi niin paljon, että tulokset olisivat yleistettävissä.

Opiskelijat antavat välitöntä palautetta myös suoraan vastuusuunnittelijalle ja tuntiopettajalle. On tärkeää, että kentältä otetaan suoraan yhteyttä niin pienemmissä kuin suuremmissakin asioissa. Samalla heiltä voi kysyä palautetta kurssikokonaisuuksista, aikatauluista ja muista opetuksen toteutukseen liittyvistä asioista.

Opiskelijat voivat antaa palautetta myös verkossa täyttämällä kansalaisopiston palautelomakkeen (<http://kansalaisopisto.kuopio.fi/ota-yhteytta/palaute/>).

Opettajapalaute

Vastaava suunnittelija ja tuntiopettajat käyvät palautekeskustelut lukuvuosittain. Keskustelut painottuvat tulevan lukuvuoden suunnittelun aloitukseen helmikuulle. Tuntiopettajien kanssa analysoidaan systemaattisesti opetuksen sisällöt ja aikataulut. Lukuvuoden mittaan keskustelut ovat lyhyempiä, tiettyyn haasteeseen tai käytännön tilanteen ratkaisemiseen keskittyviä. Ryhmäpalautekeskusteluja käydään joka lukukausi pidettävissä opettajatapaamisissa kevätlukukauden alussa. Lisäksi opettajia rohkaistaan itsearviointiin.

Kerätyt tilastot ja numeeriset mittarit

Hellewi-kurssihallintajärjestelmästä saadaan tarvittavat tilastot numeerista arviointia varten. Lukuvuoden edetessä seurataan esimerkiksi osallistujamäärien kasvua aineittain, ja näin myös ilmoittautuneiden ensisijaisia kiinnostuksen kohteita sekä toteutuneita

kustannuksia. Kurssisuunnitteluvaiheessa taas tärkeää tietoa antavat edellisen lukuvuoden toteutuneiden tuntien määrät kurssikohtaiset budjetit.

Laatutyö

Kurssien laatua seurataan ja kehitetään jatkuvasti mm. seuraavilla toimenpiteillä:

- saatuihin palautteisiin perehdytään ja tarvittaessa toteutetaan niistä seuraavat tarvittavat toimenpiteet,
- rohkaistaan ja tuetaan vuorovaikutukseen; opettajien keskinäinen kollegiaalisuus ja vertaistuki,
- opiskelua pyritään tukemaan siten, että keskeyttäminen vähenee (mm. kurssien tiedotus ja lisämateriaalit kurssien Peda.net-sivuilla).